



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs VIII. Vtrum in Christo fuerit admiratio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

propositio de certitudine excludente solam incertitudinē positivam: & huic sensui fauet probatio ex dicto Arist. & quia hæc incertitudo, & consequenter timor ad eam consequens dicitur imperfectiorem, incarnato Verbo minime congruentem, ideo S. D. secunda conclusione negat in Christo fuisse timorē secundum incertitudinem, (sc. positivam) futuri eventus, & affirmat primā conclusionē alium modum timoris proprie dicti: qui in genere timoris est imperfectus, & nullam dicit aut connotat imperfectionem Christo minime congruentem: qui tamen ex incertitudine negatiua virtutis cognoscitur derivatur. Nam, si nulla esset incertitudo, malum futurum reputaretur ut præsens, & ita causaret actum tristitiæ non autem timoris proprie dicti.

Postremo sciendum est ex D. Th. 1. 2. q. 40. a. 1. quatuor conditiones esse necessarias ad obiectum spei constituendum. Prima est, ut sit bonum. Secunda, ut sit futurum. Tertia, ut sit aliquid arduum, cum difficultate adipiscibile. Quarta, ut sit possibile adipisci. Quas oēs conditiones habuit euasio mali futuri respectu Christi. Nam quandoque non utebatur scientia futuri eventus, & ideo potuit sperare euasionem, ac proinde etiam timorem habere de malo futuro: Quod enim euasio futuri mali sit quoddam bonum, ex eo patet, quod carere malo apprehenditur, & appetitur, ut quoddam bonum: Et probatur etiam: quia carentia mali opponitur ipsi malo; igitur bonum quoddam est: Quod a, hæc euasio haberet aliquo modo rationem futuri, saltem ut apprehensa, probatur: quia malum non apprehendebatur ut certo futurum, sed ut incertum negatiue; ergo etiam ut euasibile saltem negatiue; quia sc. non apprehendebatur ut inevitabile; igitur apprehendebatur sub ratione futuri possibili: & sic patet etiam ultima conditio. Tertia vero per se nota est: nam euasio mali, puta passionis, erat ardua Christo secundum vires humanitatis, cui malum hoc imminerebat; igitur Christus habere potuit spem euadendi malum passionis in eo futuro, secundum humanitatem; & consequenter in eo potuit esse timor inefficax, qui est displicentia simplex & fuga mali futuri: quam recentiores nolleitatem appellant.

Concl. deducta, & probata.

PRIMA CONCLUS. est: In Christo non fuit timor absolutus & efficax, siue perfectus omnino in genere timoris. Probatur: quoniam hic timor causatur ex incertitudine positiva futuri mali; hæc autem incertitudo non conuenit Christo; ut patet ex dictis supra q. 11. art. 1.

SECUNDA CONCLUS. In Christo fuit timor imperfectus in genere timoris; qui scilicet non est absolutus, & efficax, sed est simplex displicentia, & fuga mali futuri: quam timores vocant nolleitatem. Hæc patet ex dictis in secundo, & tertio notabili.

TERTIA CONCLUS. Una est relatarum omnium opinionum veritas, diuersis loquendi modis expressa. Caiet. enim affirmat in Christo fuisse timorem proprie dictum, ex incertitudine negatiua procedentem; quem timorem Suarez & Vasquez appellant simplicem displicentiam & fugam mali, & timorem inefficacem. Quod autem dicitur timorem esse posse simul cum certitudine eventus, intelligendum est de certitudine habituali, & de certitudine, prout excludit incertitudinem positivam, non autem negatiuam; vel de timore loquuntur secundum incompletam eius rationem, prout sc. dicit fugam & simplicem displicentiam mali futuri absque vlla spe euadendi; quam fugam & displicentiam vocant timorem proprie dictum: S. Th. autem & Caiet. negant hunc actum esse timoris, & ita quaestio videtur esse de nomine: nam

A prædictum actum esse posse cum certitudine futuri mali, non negant S. D. & Caiet. licet in eo nomen & rationem timoris omnino proprie dicti non admittant; & ideo bene Victoria dixit actum illum fugam seu displicentiam de futuro malo non esse timorem, sed pauorem.

CONTRA primam conclus. produci possent omnia dicta patrum, quæ refert Vasq. ad probandum in Christo fuisse timorem mortis secundum veram & integram rationem timoris: quibus facile satisficit dicendo, in Christo fuisse timorem secundum veram, propriam & integram essentialiter rationem timoris, non tamen secundum oem eam perfectionem, quam natus est habere timor in proprio genere; quia hæc timor is perfectio, cum supponat incertitudinem positivam, diceret magnam imperfectionem in anima Christi, quia tollere ab ea scientiam futurorum.

CONTRA tertiam conclus. quatenus approbat sententiam Caiet. argumentatur Vasq. & cum eo Suar. quia, quod iudicatur certum ab intellectu, non potest apprehendi ut incertum positivum aut negatiue à cogitativa; quia ex intellectu derivatur certitudo in cogitativam: at intellectus Christi iudicabat certo malum, puta mortem esse futuram; ergo nulla incertitudo, ac proinde neque timor esse poterat in cogitativa. Resp. falsam esse minorem simpliciter, & apud Caiet. quia poterat Christus non uti scientia eventuum futurorum, & ita non habere iudicium actuale de malo futuro, & habere incertitudinem negatiuam oppositam certitudini actus secundi; & consequenter etiam habere eandem certitudinem in cogitativa, & actum timoris in appetitu sensitivo.

Secundo: Ad integram rationem timoris, quam Caiet. ex Arist. astruere molitur, quæ nimirum sit cum spe euadendi, non sufficit apprehensio illa obiecti abstracta à certitudine & incertitudine, sed necessaria est incertitudo positiva & dubitatio; ita ut sit aliqua spes euadendi, & timor, ut definitur ab Aristotele; ergo. Resp. duas esse in antecedente falsitates: Prior est Caiet. tribuere Christo timorem, iuxta rationem timoris ab Arist. descriptam, & hic in textu relatarum oppositum n. manifeste patet ex discursu Caiet. qui mentem D. Th. declarat, negantis in Christo timorem secundum incertitudinem. Posterior falsitas est reliqua: partem antecedentis affirmantis necessariam esse incertitudinem positivam, ut sit aliqua spes euadendi, & timor in appetitu: sufficit enim incertitudo negatiua ad spem euadendi cum diuino auxilio, & ad timorem inefficacem; qui, licet sit proprie ac vere timor integram habens essentialiter rationem timoris, non est tamen omnino perfectus in ratione timoris.

ARTICVLVS VIII.

Virum in Christo fuerit admiratio.

A Doctum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit admiratio. Dicitur enim Philosophus in primo Metaph. quod admiratio causatur ex hoc, quod aliquis videt effectum, & ignorat causam. Et sic admirari non est, nisi ignorantis. Sed in Christo non fuit ignorantia: ut dictum est. Ergo in Christo non fuit admiratio.

Præterea: Damasc. dicit in 2. lib. quod admiratio est timor ex magna imaginatione, & ideo Philosophus dicit in 4. Ethic. quod magnanimus non est admirativus. Sed Christus fuit maxime magnanimus. Ergo in Christo non fuit admiratio.

Præterea: Nullus admiratur de eo, quod ipse facere potest.

test. Sed Christus facere poterat quicquid magnum erat in rebus. Ergo videtur, quod de nullo admirabatur.

Sed contra est, quod dicitur Matth. 7. Audiens Iesus, (sc. verba Centurionis) miratus est.

Respondendo dicendum, quod admiratio proprie est de aliquo nouo, & insolito. In Christo autem non poterat esse aliquid nouum, & insolitum, quantum ad scientiam diuinam, neque etiam quantum ad scientiam humanam, qua cognoscit res in Verbo, vel qua cognoscit res per species inditas; potuit tamen aliquid esse sibi nouum, & insolitum secundum scientiam experimentalem, secundum quam sibi poterat quotidie aliqua noua occurrere.

Et ideo, si loquamur de ipso, quantum ad scientiam diuinam, & scientiam beatam, vel etiam infusam, non fuit in Christo admiratio. Si autem loquamur de eo, quantum ad scientiam experimentalem, sic admiratio in eo esse potuit. Et assumpsit hunc defectum ad nostram instructionem. Ut scilicet doceat esse mirandum, quod etiam ipse mirabatur. Vnde dicit Augustinus in primo super Genes. contra Manicheos: Quod mirabatur Dominus, nobis mirandum esse significat: quibus adhuc opus est sic moueri. Omnes ergo tales motus eius non perturbati animi signa sunt, sed docentis magisterium.

Ad primum ergo dicendum, quod licet Christus nihil ignoraret, poterat tamen aliquid de nouo occurrere experimentali eius scientie, ex quo admiratio causaretur.

Ad secundum dicendum, quod Christus non admirabatur de fide Centurionis, ea ratione, quod esset magna, quantum ad ipsum, sed quia erat magna, quantum ad alios.

Ad tertium dicendum, quod ipse poterat facere omnia secundum virtutem diuinam: secundum quam in eo admiratio non erat, sed solum secundum humanam scientiam experimentalem, ut dictum est.

Forma Textus.

PRIMA CONCLVS. est: Si de Christo loquamur, quantum ad scientiam diuinam, & scientiam beatam, vel etiam infusam, non fuit in eo admiratio: Si autem loquamur de eo, quantum ad scientiam experimentalem, sic admiratio in eo esse potuit. Probatur: Admiratio proprie est de aliquo nouo & insolito: at in Christo non poterat esse aliquid nouum & insolitum, quantum ad scientiam diuinam, neque quantum ad scientiam humanam, qua cognoscit res in verbo, vel qua cognoscit res per species inditas; potuit tamen aliquid esse illi nouum & insolitum secundum scientiam experimentalem; ergo. Maior relinquitur vt euident; & minor etiam patet quo ad scientiam diuinam, beatam & infusam. Quo ad experimentalem autem probatur: quia secundum hanc scientiam poterant quotidie aliqua noua Christo occurrere.

SECUNDA CONCLVS. Christus hunc defectum assumpsit ad nostram instructionem, ut scilicet doceat esse mirandum, quod etiam ipse mirabatur. Probatur auctoritate Augustini, ut patet in textu.

Controuersia Vnica.

An in Christo vere, & proprie fuerit admiratio?

CARPIT VASQ. (vt sæpe consuevit) S. Thom. doctrinam in hoc art. Nam disp. 62. c. 4. duo reprehendit: primum est; quod S. D. Christo tribuerit admirationem proprie dictam. Secundum; quod ad suam sententiam confirmationem produxerit dictum Aug. ex primo super Gen. cap. 8. contrarium asserentis: Ait autem ipse in Christo fuisse admirationem, quæ non ex ignorantia nascebatur, sed ex eo, quod res occurrens erat rara & infueta, & hanc admirationem fuisse affectum delectationis, ex rei magnitudine prouenientem, & incli-

Anantem in laudem: contingit enim (inquit) vt postquam quis miratus est, videns aquam arte in motem ascendentem, & inde concepit desiderium videndi causam; si causa sit magni ingenii & artis, atque adeo infueta & rara, visa etiam causa & cognita optime proportionem illius cum effectu, adhuc miratur; non quidem stupens ob ignorantiam, sed laudans rei magnitudinem, & quod infueta & insolens sit: & hoc solum genus admirationis affirmat Aug. in Christo concessisse; illam autem admirationem, quæ prouenit ex ignorantia, negasse, dicendo illum admiratum fuisse, quatenus significauit nobis esse mirandum & nobis exterius signa præbuit admirationis. Quem dicendi modum sequutus est S. Th. super Mat. h. 8. c. exponens illa verba: Audiens autem Iesus miratus est. Vbi ait in Christo posse cadere admirationem, quatenus est apprehensio magnitudinis effectus magni per imaginationem: vnde (inquit) admiratus est, id est, magnum admirandum reputauit: In hoc autem artic. & in 4. contra gent. cap. 3. ratione q. 4. admirationem affirmat in Christo proprie dictam. Quam sententiam sequuntur Medin. & Suarez super hoc art. & Caiet. supra Mat. cap. 8. & alij Thomistæ communiter.

DVOBUS modis ad mentem D. Th. tribui potest admiratio Christo Domino; Primo secundum propriam & vulgatam rationem admirationis sapientius expressam ex ipso D. S. præsertim vero in 1. 2. q. 32. a. 8. ubi ait, admirationem esse desiderium quoddam sciendi, quod in homine contingit ex hoc, quod videt effectum & ignorat causam, vel ex hoc quod causa talis effectus excedit cognitionem aut facultatem ipsius. Ad cuius euidentiam

Obseruandum est primo; Duplicem esse ignorantiam causæ; alteram negatiuam, & alteram priuatiuam, & vtramque esse posse causam admirationis.

Secundo notandum est effectum omnem supernaturalem reduci in Deum, vt causam agentem supra totum ordinem naturæ, tanquam in propriam & per se primo causam totius supernaturalitatis, ac proinde, vt sic excederet capacitatem seu facultatem naturalem cuiuslibet intellectus creati aut creabilis; & consequenter etiam animæ Christi, secundum suam naturam consideratæ.

Tertio sciendum est effectum nunquam perfecte cognosci, nisi cognita eius per se primo causa; vt patet ex Arist. in 1. posteriorum.

Quarto recolendum est, quod supra diximus art. 3. huius q. videlicet, Christo secundum animam non repugnare ignorantiam simplicis negationis: quæ etiam secundum D. Th. asserendum est in Christo fuisse ante acquisitionem scientiæ experimentalis: imo & cum omni scientia creata: quia sc. secundum nullam scientiam creatam sciebat omnia possibilia, nec comprehendebat diuinam essentiam, sapientiam & prouidentiam.

Ex quibus sequitur admirationem Christo secundum humanitatem potuisse conuenire, primo: quatenus visis effectibus supernaturalibus non comprehendebat eorum per se primo causam, sc. Deum, vt est agens supernaturale secundum sapientiam & prouidentiam supernaturalem; & ita miratum fuisse de fide Centurionis; quia sc. eius effectum vidit, & per scientiam infusam & beatam intuitus est etiam fidem Centurionis & eius magnitudinem; sed eius per se primo causam nesciebat: hæc autem erat diuina prouidentia supernaturalis, cuius rationes cuiuslibet intellectui creato, quantumvis excellenti, sunt occultæ.

Secundo sequitur eundem actum admirationis in Christo secundum scientiam experimentalem, quæ est ordinis naturalis, esse potuisse, non solum

Xx 3 visis

Conferenda
Vasq. & aliorum sententia.

visis effectibus supernaturalibus, quorum causas per talem scientiam attingere non poterat; sed etiam visis effectibus naturalibus, antequam discursu rationis ex illis deueniret in notitiam causarum: ita ut saltem in priori instanti naturae esset admiratio, quae cognitio causarum per effectum; quae nullus (quod sciam) ex recedentibus artigit. Alius modus, quo tribui potest admiratio Christo Domino est, quem S. D. proponit & probat in textu; videlicet secundum illam poterant animae Christi quotidie aliqua nova occurrere; quibus visis poterat aut desiderare cognitionem causarum; quae non est admiratio Christi hominis simpliciter, id est secundum omnem illius scientiam; sed secundum quid, id est, secundum scientiam tantum experimentalem: nam secundum scientiam beatam & infusam sciebat omnia modis superius explicatis, cum ageremus de scientia animae Christi, aut visa re illa nova rara & inconfecta poterat Christus absque ulla ignorantia mirari admiratione laudis de rei magnitudine, supra vires eius naturales existente; ita ut admiratio sit affectus delectationis ex rei nouitate, & magnitudine causarum, & in laudem inclinans, ut ait Vasq. ex Aug. lib. 1. contra aduersarium legum, & Prophetarum, ca. 3. & alijs locis ab eo relatis; quod est alterum genus admirationis à priori distinctum, ut ait Augustinus; & comparatur ad ipsum, sicut perfectum ad imperfectum: quia scilicet excludit ignorantiam & tendentiam ad scientiae perfectionem, & supponit ipsam scientiae perfectionem, & dicit delectationem consequentem nouum cognitionis modum, seu nouam rei cognitionem experimentalem. Quod genus admirationis significat S. D. in probatione primae conclusionis, dicens admirationem in Christo esse potuisse secundum scientiam experimentalem; quia secundum illam poterant ei quotidie aliqua nova occurrere; & in respons. ad 1. sustinet admirationem in Christo absque ulla ignorantia: quae videtur esse admiratio ultimo descripta ex August. Nec aliud significare voluit S. D. secunda conclusione, & eius probatione ex dicto August. contra Manichaeos, quam in Christo non fuisse ignorantiam, scilicet priuatiuam, aut positiuam; ac proinde neque animi perturbationem in intelligentiae fluctuatione, aut inordinato affectu consistentem. Non autem excludere voluit S. D. & ante eum Augustin. delectationem ex rei cognite nouitate & magnitudine prouenientem, & in exteriorem significationem laudis ad nostram eruditionem erumpentem; & bene nora hoc genus admirationis, duas necessario postulare condiciones: Altera, ut res sit & apprehendatur ut noua & infusa: unde si procedente tempore saepius occurrant res aliae similes, aut cesset apprehensio de eadem re, tanquam noua & inconfecta, cessabit etiam admiratio; quod non aduertit Vasq. Altera conditio est, ut res sit & apprehendatur ut magna, non quomodocunque, sed ita ut excedat simpliciter aut proportionaliter vires apprehendentis naturales; Quas duas condiciones certum est in Christo, quatenus homo erat, locum habere potuisse.

Concl. deducta & probata.

PRIMA CONCLUSIO. In Christo, quatenus homo, potuit esse admiratio proprie dicta, ex ignorantia simplicis negationis proueniens. Haec patet ex dictis.

SECUNDA CONCLUSIO. In Christo potuit esse admiratio proprie dicta; diuersa tamen rationis à precedente, prout scilicet dicit affectum delectationis prouenientis ex rei nouitate, & magnitudine vires ipsius cognoscentis naturales excedente simpliciter aut proportionaliter, cum inclinatione ad significationem, & laudem: ut patet ex facto Centurionis fidem eius indicante; quam

A Dominus astantibus explicauit, & super omnium Iudaeorum illius temporis fidem exaltauit.

ULTIMA CONCLUSIO. Non differunt S. Thom. & S. Augustin. in assignanda ratione admirationis in Christo. Haec etiam patet ex dictis.

CONTRA primam conclus. argumentatur Vasq. Arg. & sol. Quia Christus per scientiam beatam & infusam sciebat causam fidei Centurionis, nec poterat desiderare cognitionem causarum dictae fidei per scientiam acquisitam; ergo talis admiratio non potuit esse in Christo. Antecedens quo ad primam partem patet. Quo ad secundam vero probatur: quia haec cognitio non esset, nisi per lumen fidei; hoc autem repugnat clarae & intuitivae visioni, quam Christus habebat per scientiam beatam de causa fidei Centurionis. Confirmatur: quia licet posset Christus alio inferiori modo, scilicet per scientiam acquisitam, causam fidei cognoscere, non diceretur tamen fidem admirari, cum illam perfecte cognosceret; sed diceretur vere mirari, si simpliciter illam non cognosceret & illam scire desideraret. Resp. primo: Falsum esse antecedens quo ad primam partem: quoniam, ut ante diximus, Christus per nullam scientiam creatam comprehendebat diuinam prouidentiam supernaturalem; & ideo nesciebat perfecte causam fidei Centurionis. Secundo dico Christum, licet per scientiam experimentalem viderit effectum fidei Centurionis, non tamen desiderasse per eandem scientiam cognoscere causam illius fidei, sed indistincte & sub conditione; si fieri posset. Tercio dico scientiam experimentalem in Christo ex coniunctione cum scientijs supernaturalibus extensam fuisse etiam ad supernaturalia: & ideo per illam scientiam ex effectibus supernaturalibus potuisse aliquo modo cognoscere causas supernaturales. Ad confirmat. negatur antec. Nam, ut supra diximus, potuit in Christo esse admiratio secundum vnam scientiam, quae est admiratio secundum quid, ita ut non esset secundum omnes scientias creatas; quae esset admiratio simpliciter: secundum quas tamen omnes simul sumptas diximus admirationem in Christo esse potuisse; quia causam supernaturalium non comprehendebat.

D CONTRA secundam conclus. argumentatur Idem expositor. Nam ego (inquit in S. Thoma) non inuenio alium modum admirationis, quam natum ex ignorantia causarum. Resp. Virum hunc non considerasse, aut dissimulasse verba D. Th. supra relata ex 1. quest. 32. art. 8. ubi distinctue loquens ait: admirationem esse desiderium quoddam, quod in homine contingit ex hoc, quod videt effectum, & ignorat causam, vel ex hoc, quod causa talis effectus excedit cognitionem, aut facultatem ipsius. Ex quibus verbis patet S. Tho. ponere aliam causam admirationis; quia scilicet causa excedit cognitionem aut facultatem, id est potentiam naturalem actiuam ipsius cognoscentis.

CONTRA tertiam conclusionem profert Vasquez Obi. cont. diuersa loca S. Augustini quibus probatur secundam nostram conclusio, & consequenter etiam tertiam: Sed ait hic expositor locum adductum à S. Thom. ex D. Augustin. esse contrarium primae conclusioni; quia D. Augustin. ait, omnes tales motus in Christo non perturbati animi signa fuisse, sed dicentis magistri; sicut etiam verba veteris Testamenti non Deum infirmum docent, sed nostrae infirmitati blandiuntur. Respondetur D. Solus Thomam cum D. Augustino nihil aliud dicere voluisse, nisi admirationem in Christo non fuisse cum illis imperfectionibus, quas habet in nobis: sicut etiam verba, quae in veteri Testamento de Deo

Obi. cont. 2. concl.

Solut.

Obi. cont. 3. concl.

Solut.

de Deo dicuntur, nullam in eo significant imperfectionem, sed diuina nobis significat secundum modum nobis in cognoscendo naturalem; & affirmando admirationem illam fuisse ad instruendum, non negat veram & propriam rationem admirationis ab eodem August. expressam in multis aliis locis ab ipso Valsq. notatis iuxta quæ proposuimus secundam nostram conclusionem: Vnde etiam S.D. locum illum non attulit ad probandam primam conclusionem; sed eo probauit secundam, quæ de solo fine loquitur admirationis Christi Domini.

ARTICVLVS IX.

Verum in Christo fuerit ira.

3. d. 15. q. 2.
a. 2. q. 1.

Ad notum sic proceditur. Videtur, quod in Christo non fuerit ira. Dicitur enim Iac. 1. Ira viri, iustitiam Dei non operatur. Sed quicquid fuit in Christo, ad iustitiam Dei pertinuit: ipse enim factus est nobis iustitia à Deo: vt dicitur 1. Cor. 1. Ergo videtur, quod in Christo non fuerit ira.

Præterea: Ira mansuetudini opponitur: vt patet in 4. Ethic. Sed Christus fuit mansuetus. Ergo in eo non fuit ira.

Præterea: Greg. dicit in 5. Moral. quod ira per vitium, excæcat oculum mentis, ira vero per zelum, ipsum turbat. Sed in Christo mentis oculus non fuit excæcatus, nec turbatus. Ergo in Christo non fuit, nec ira per vitium, nec ira per zelum.

Sed contra est, quod Ioan. 2. de eo dicitur esse impletum, quod in Psal. legitur, Zelus domus tue comedit me.

Sed contra est, quod Ioan. 2. de eo dicitur esse impletum, quod in Psal. legitur, Zelus domus tue comedit me.

Respondeo dicendum, quod sicut in Secunda parte dictum est, ira est effectus tristitia. Ex tristitia enim alicui illata, consequitur in eo circa sensitiuam partem, appetitus impellendi illatam iniuriam, vel sibi, vel alijs. Et sic ira est passio composita ex tristitia, & appetitu vindictæ.

Dictum est autem, quod in Christo tristitia esse potuit. Appetitus etiam vindictæ quandoque est cum peccato, quando scilicet aliquis vindictam querit absque ordine rationis: & sic ira in Christo esse non potuit: huiusmodi enim dicitur ira per vitium. Quandoque vero talis appetitus est sine peccato, imo est laudabilis: puta cum aliquis appetit vindictam secundum ordinem iustitiæ: & hoc vocatur ira per zelum. Dicit enim August. super Ioan. quod zelo domus Dei comeditur, qui omnia peruersa, qua videt, cupit emendare: & si emendare non potest, tolerat, & gemit. Et talis ira fuit in Christo.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut Gregor. dicit. 5. Moral. ira dupliciter se habet in homine. Quandoque enim præuenit rationem, & trahit eam secum ad operandum, & tunc proprie ira dicitur operari: nam operatio attribuitur principali agenti. Et secundum hoc intelligitur, quod ira viri, iustitiam Dei non operatur. Quandoque vero ita sequitur rationem, & est quasi instrumentum ipsius & tunc operatio, qua est iustitia, non attribuitur ira, sed rationi.

Ad secundum dicendum, quod ira, qua transgreditur ordinem rationis, opponitur mansuetudini, non autem ira, qua est moderata, & ad medium reducta per rationem; nam mansuetudo medium tenet in ira.

Ad tertium dicendum, quod in nobis secundum naturalem ordinem, potentia animæ mutuo se impediunt; ira scilicet, quod cum vnius potentia operatio fuerit intensa, alterius operatio debilitatur. Et ex hoc procedit, quod motus ira, etiam si sit secundum rationem moderatus, vnicuique impedit oculum animæ contemplantis. Sed in Christo per moderationem diuinæ virtutis, vnicuique potentia permittebatur agere, quod erat ei proprium; ita quod

A vnā potentia & alia non impediatur. Et ideo sicut delictatio mentis contemplantis non impediatur tristitiam, vel dolorem inferioris partis: ita etiam e conuerso passiones inferioris partis, in nullo impediunt actum rationis.

Sensus quæsti.

Nomen & ratio duplex iræ proprie dictæ declaratur in textu.

Forma Textus.

Prima concl. in Christo non potuit esse ira per vitium.

Secunda concl. in Christo fuit ira per zelum. Probantur ambæ simul. Ira est passio composita ex tristitia & appetitu vindictæ; & siquidem talis appetitus fuerit cum peccato, dicitur ira per vitium; si vero fuerit sine peccato, dicitur ira per zelum. At in Christo fuit tristitia, & appetitus vindictæ sine peccato; ergo in Christo non fuit ira per vitium, sed in eo fuit ira per zelum. Maior quo ad primam partem probatur: quoniam ira est effectus tristitiæ, quatenus ex tristitia alicui illata consequitur in eo circa sensitiuam partem appetitus repellendi illatam iniuriam vel sibi vel alijs; ergo ira est passio composita ex tristitia & appetitu vindictæ: Quo ad secundam vero partem declaratur: Nam, quando aliquis vindictam querit absque ordine rationis peccatum est: & ideo dicitur ira per vitium; quando autem aliquis appetit vindictam secundum ordinem iustitiæ, talis appetitus est sine peccato; imo est laudabilis; & ideo congrue vocatur ira per zelum: & probatur etiam ex Augustino; vt patet in textu. Minor relinquitur, vt euident ex dictis art. 1. huius quæstionis.

Expositio Textus.

DE RATIONE tristitiæ disserit S. D. in 1. 2. q. 33. de ira autem q. 46. & duabus seq. de qua nonnulla diximus in 1. p. q. 20. art. 1. vbi notauimus in formali conceptu iræ claudere ordinem ad illatam ab offendente tristitiam; & ideo iram proprie de Deo dici non posse.

Circa dictum illud in maiori propositione: Ira est passio composita ex tristitia, & appetitu vindictæ, notat Caiet. & post eum Med. non ira accipiendum esse, vt intelligamus iram esse proprie compositam ex tristitia, & appetitu vindictæ. Primo: quoniam hæc sunt duæ passiones omnino distinctæ, quarum altera, sc. tristitia est in concupiscibili, appetitus autem vindictæ est in irascibili. Secundo: quoniam vtraque est qualitas simplex; sed dicitur (inquit) ex his duabus affectionibus ira composita: quatenus necessario concurrunt ad eius constitutionem: appetitus quidem vindictæ formaliter; quia ita est formaliter appetitus vindictæ: tristitia vero ad iræ constitutionem concurrat causaliter: quia ex tristitia iniuriæ causatur ira.

Quam expositionem impugnat Valsq. quia sequeretur, Deum facere posse, vt in nobis esset ira nulla tristitia præcedente; quod nullus concedet. Probatur consequentia: quia Deus potest supplere causam efficientem: ait autem ipse rationem illius dicti D. Thom. esse; quia obiectum iræ non est solum malum absolute, quod quis alteri inferre cupit, sed malum relatiue nempe quatenus compensat tristitiam procedentem ex iniuria illata: quo fit, vt malum, quod infertur ira, dicatur reuerentiatio, & ipsa ira dicatur appetitus viciissim dolorem inferendi. Sed hac non obstant doctrinæ Caietani. Nam tristitia formaliter, vt tristitia est, species est doloris, vt ait S. Doctor. 1. 2. quæst. 6. artic. 2. qui dolor non mouet ad iram, nisi quatenus oritur ex iniuria ab altero accepta:

xx 4

ira